

Урок 1. Повторення і вступ до історії стародавнього світу.

Мета: ознайомити учнів з тим, що вивчає історія стародавнього світу, з історичними джерелами, з'ясувати значення понять археологія, етнографія, антропологія, дати початкові значення понять первісність, цивілізація, показати своєрідність епохи стародавнього світу як першого етапу в історії людства;

—навчити працювати з текстом підручника, його ілюстраціями, користуватися історичною картою;

—виховувати любов до історичного минулого народів.

Тип уроку: повторення та урок вивчення нового матеріалу.

Устаткування: Навчальний підручник з історії стародавнього світу; Мороз П. Дидактичні матеріали з історії стародавнього світу №2, стор. 6; карта півкуль; контурні карти; Г. І Годер "Завдання і задачі з історії стародавнього світу" №14, стор. 17. Кінофільм "Що і яким чином ми дізнаємося про життя первісних людей".

На початку уроку вчитель нагадує учням, що минулого року вони познайомилися з історією України, з історією свого народу. Учням пропонується подумати: чому необхідно вивчати історію? Після відповідей учнів вчитель переходить до вивчення нового матеріалу.

План вивчення нового матеріалу:

1. Що вивчає історія стародавнього світу?

2. Історичні джерела.
3. Археологія.
4. Етнографія та антропологія.

1. Вчитель зазначає, що людина не може обмежуватися знанням історії свого народу, вона має бути обізнаною і з історією усього людства, з його успіхами та досягненнями. В шостому класі очікується знайомство з всесвітньою історією. Історія людства від найдавніших часів до теперішнього часу називається загальною, або всесвітньою історією.

Історія стародавнього світу—це перший період всесвітньої історії. Він починається з виникнення предка людини близько чотирьох мільйонів років тому і закінчується падінням Західної Римської імперії у V столітті. Вчитель звертає увагу учнів на те, що перший ступінь у розвитку людського суспільства історики назвали первісністю, а наступний—цивілізацією. Далі учні будуть знайомитися з поняттями "первісність" і "цивілізація" більш докладно. На цьому ж уроці підкреслюється, що історія стародавнього світу вивчає життя первісного суспільства і перших цивілізацій. У первісному суспільстві люди не перетворювали довкілля, а пристосовувалися до нього. То були часи збирачів та мисливців. Потім на зміну привласнюючому господарству збирачів та мисливців прийшло відтворююче господарство хліборобів і тваринників. З цього починається розвиток цивілізацій.

Вчитель показує на карті півкуль місця, де з'явилися найдавніші люди і місця, де з'явилися перші цивілізації та пропонує знайти їх на контурній карті й відмітити.

Після виконання завдання вчитель знайомить учнів із структурою підручника, він пропонує відкрити зміст і сказати: зі скількох розділів складається підручник. Прочитайте, як називаються розділи? Який розділ ми вивчатимемо першим? Запам'ятайте його назву: "Життя людей у первісні часи". Цей розділ знайомить з дуже далекими подіями, з моменту виникнення предка людини минуло чотири мільйони років; запам'ятайте цю дату.

Разом з текстом важливе значення у вивченні історії мають ілюстрації. Подивіться ілюстрації до вступного уроку "Вступ до історії стародавнього світу": про що вони можуть розповісти? Найбільш підготовлені учні можуть легко впоратися з цим завданням.

2. З історії п'ятого класу учням вже відомо як вчені дізнаються про життя стародавніх людей. Задається питання: пригадайте, що ви знаєте з історії п'ятого класу про те, як вчені дізнаються про життя людей у далекому минулому? Багато хто з учнів має лише уривки відомостей з цього питання, тому вчитель характеризує історичні джерела. Історичне джерело—це предмети матеріальної культури, писемні документи, звичаї, мови давніх часів, все, що дає уяву про минуле. Перш за все історики вивчають писемні джерела. Людина навчилася писати більше п'яти тисяч років тому, з тих часів накопилось дуже багато писемних пам'яток. Це глиняні таблички,

египетські папіруси, берестяні грамоти, рукописні літописи, книги, ділові документи. А яким же чином вчені дізнаються про те далеке минуле, коли писемності ще не існувало? Первісна історія є переважно безписемною. У цьому випадку на допомогу вченим приходять науки: археологія, етнографія, антропологія.

3. Вчитель звертається до учнів: прочитайте у підручнику, що називається археологією, запам'ятайте це поняття. У відповідності з підручником характеризуються матеріальні джерела, археологічні розкопки.

Які якості характеру знадобилися б вам, як би ви вирішили стати археологом?

Чому археологію іноді називають "історією озброєну заступом"?

Якщо археологія—"історія озброєна заступом", то чим озброєна її молодша сестра підводна археологія? Розгляньте малюнок, він допоможе дати відповідь на питання.

Вчитель звертає увагу учнів на те, що для визначення часу археологічних знахідок археологи встановили систему "трьох віків" (кам'яний—бронзовий—залізний). Протягом мільйонів років людина виготовляла знаряддя праці з каменю, цей період отримав назву кам'яного віку. Але за останні декілька тисяч років найважливішим відкриттям людини стало виготовлення знарядь праці з бронзи, а потім з металу. Ці проміжки часу археологи назвали відповідно бронзовим та залізним віками.

Етнографія

Наука, що вивчає матеріальні історичні

джерела та відтворює по них людського
минулого суспільства;

Антропологія

Наука, що вивчає кісткові залишки первісних
людей.

Якщо по виконанню завдання залишається вільний час, то можна
уголос прочитати додатковий матеріал "Помічники археологів", "Розкопки
Помпей". Можливий варіант роботи з кінофільмом "Що і як ми дізнаємося
про життя первісних людей".

Наприкінці 1 уроку дати рекомендації роботи з підручником:

Учням пропонується записати у зошит пам'ятку роботи з підручником під
заголовком "Як скласти план до тексту":

1. Прочитайте текст.
2. Розділіть текст на частини та виділіть у кожній з них головну ідею.
3. Озаглавьте частини, добираючи заголовки, замінійте дієслова іменниками.
4. Прочитайте текст вдруге та перевірте чи всі головні ідеї відображено у
плані.
5. Запишіть складений план у зошит.
6. Запам'ятайте вимоги до плану.

Домашнє завдання. Відповісти на питання: 1. Що вивчає історія
стародавнього світу? 2. Як етнографія допомагає у вивченні історії?

Дидактичні матеріали з історії стародавнього світу, завдання №2, стор.

б.

Уявіть собі, що ви вчений-археолог. Де і як ви стали б шукати рештки (кістки) перших людей? Як за місцем знахідки кісток можна дізнатися про природу, яка оточувала людину, про рослини, тварин, яких вона бачила?

Завдання. Одну з наук, яка відіграє значну роль у вивченні історії, жартівливо можна назвати наукою про побити глечики.

Що це за наука? Що є вірним у її жартівливій назві, а що ні?

Урок 2. Практичне заняття. Відлік часу в історії стародавнього часу.

Мета уроку: ознайомити учнів з тим, як в історії вели рахунок років, дати уявлення про події до нашої ери та події нашої ери;

- навчити вірно застосовувати рахунок років в історії, співвідносити століття з тисячоліттям, встановлювати тривалість і синхронність подій, зіставляти події в часі;

- виховувати в учнів толерантність до історії та культури народу, його мови, народних традицій та звичаїв.

Тип уроку: практичне заняття.

Устаткування: навчальний посібник з історії стародавнього світу, дидактичні матеріали з історії стародавнього світу № 1—5, стор. 12.

На початку уроку здійснюється перевірка домашнього завдання. Дошки викликають учнів, які відповідають на запитання домашнього завдання:

1) Що вивчає історія стародавнього світу? Як етнографія допомагає у вивченні історії. Для фронтальної бесіди ставляться питання:

- Що називається всесвітньою історією?
- Як називається перший ступінь у розвитку людського суспільства?
- З чого починається розвиток цивілізацій?

Після проведення фронтальної бесіди починається вивчення нового матеріалу.

План практичного заняття:

1. Історія календаря.
2. Відлік років.
3. Історія та історичний час.

1. Вчитель пропонує дати відповідь на запитання: Як ви гадаєте, для чого людині необхідно вести відлік років в історії? Після відповідей учнів вчитель розповідає історію календаря, зауважує, що більш точний календар вперше було створено у Давньому Єгипті, потім його уточнили римляни і ввели його за часів Юлія Цезаря у 46 р. до н. е., тому він називається юліанським.

У XVI ст. Римський папа Григорій XIII прийняв ще більш уточнений календар, який отримав назву григоріанського. Цим сонцевим календарем користуємося сьогодні і ми.

Григоріанський календар називають "новим стилем", а юліанський—"старим стилем". Різниця між одною і тією ж датою за новим і старим стилем складає 13 днів.

- Подумайте і визначте дату свого народження за новим і старим стилем.

2. Цей матеріал вчитель пояснює сам або пропонує учням для самостійного читання. Задаються наступні питання: 1) Уточніть для себе, від якої події ми ведемо сучасне літочислення, тобто нумерацію років. 2) Початок нумерації років від певної події називають ерою. Як називається сучасна ера? Вчитель звертає увагу на те, що час з першого року народження Христа до наших днів називається нашою ерою. На "лінії часу" відмічається початок нашої ери. Скільки тисячоліть минуло з початку нашої ери? Скільки віків? Чи відбувалися якісь події до нашої ери? Подивіться на лінію часу, які на ній відмічені події до нашої ери. Давайте назвемо їх. Усі події, розташовані на "лінії часу" зліва від народження Христа отримали назви до нашої ери, розташовані праворуч від точки відліку—події нашої ери.

В арабських народів було створено мусульманську еру, її відлік починається з 622 року за юліанським календарем. Як свідчить історія, більшість календарів та ер пов'язані з культами богів та царів.

3. Даний матеріал становить певну складність для учнів. Тому, задача вчителя навчити вести відлік років в історії. Під час пояснення вчитель наголошує на умовну "лінію часу", чим раніше до нашої ери відбулася подія, тим більше кількість років до н. е. Чим пізніше сталася подія, тим менша кількість років до н. е. Спочатку йде дев'ять тисяч років до н. е., потім вісім тисяч років до н. е., потім сім тисяч років до н. е. і так далі. Порівняймо дві дати: п'ять тисяч років до н. е. та три тисячі років до н. е. Більш давній час—це п'ять тисяч років до н. е. Уявімо лінію часу, на якій поставимо точку відліку нашої ери, права частина виявиться значно коротшою за ліву. До нашої ери минув мільйон років, наша ера триває усього два тисячоліття. Вчитель пояснює, у випадках, коли потрібно порахувати, скільки років тому відбулася подія, необхідно рахувати назад від відмітки на лінії часу "2000". Якщо ж потрібно встановити, за скільки років до нашої ери вона відбулася, то необхідно рахувати назад, але вже до відмітки "начало н. е."

10 тисяч років тому на зміну холодному клімату прийшов м'який. За скільки тисяч років до н. е. це сталося? З 10 тисячоліть 2 приходиться на нашу еру, значить потепління почалося у 8 тисячолітті до н. е.

Скотарство виникнуло приблизно 8 тисяч років до н. е. Скільки часу минуло з тих пір? До нашої ери минуло 8 тисяч років плюс 2 тисячі років нашої ери, разом це становить 10 тисяч років.

Мідь з руди почали виплавляти 6600 років тому. В якому році до н. е. це відбулося? З 6600 років 2 тисячоліття приходиться на нашу еру, значить це відбулося у 4600 році до н. е.

З метою закріплення матеріалу задаються питання:

1. Що ми називаємо календарем, а що ерою?
2. Чому існують різні літочислення?
3. Які події ми вважаємо подіями нашої ери, а які подіями до нашої ери?

Для перевірки уміння вести рахунок років в історії даються завдання:

1. На лінії часу синім кольором познач відрізок, який позначає подію до нашої ери, зеленим кольором відрізок, що позначає подію нашої ери.

2. Умовно познач червоним кольором на лінії часу перший період всесвітньої історії, для цього пригадай коли починається історія стародавнього світу і коли закінчується.

3. Яка подія відбулася раніше: початок обробки металів у 5 тис. до н. е. чи виникнення писемності у 3 тис. до н. е. На скільки раніше? Покажіть це на лінії часу.

4. Порахуй та запиши.

а) Писемність виникла у 3 тис. до н. е., скільки років тому це було?

б) Перші Олімпійські ігри було проведено в Греції у 776 р. до н. е.

Скільки років тому це було?

в) Повстання Спартака почалося у 74 р. до н. е. Скільки років минуло від повстання до дати твого народження?

5. Підкресли, який рік був раніше.

а) 1600 до н. е.;

б) 1599 до н. е.;

в) 1661 до н. е.;

6. Розташуй дати у хронологічній послідовності:

100 тис. р. до н. е.;

2 тис. р. до н. е.;

3 тис. р. до н. е.;

3 тис. р. тому;

120 р. до н. е.;

2118 р. тому.

7. Рим було засновано у 753 році до н. е. В якому столітті і в якому тисячолітті?

8. В якому столітті і в якому тисячолітті ти народився?

Перевірку вміння вести рахунок років в історії можна здійснити за допомогою завдань №1—5 стор. 12 Дидактичні матеріали з історії стародавнього світу.